

Kyrkoårets sista söndag KRISTUS KONUNGENS DAG

ÅRGÅNG C

Kristus som vår kung firar vi i grunden alltid, ja, var gång vi håller gudstjänst (temat framhävs särskilt tydligt på *trettondagen*, på *palmsöndagen*, under korshyllningen på *långfredagen* samt på *Kristi himmelfärds dag*). Detta utgör grunden för hela Nya testamentet (se t.ex. Fil 2:6-11; Kol 1:12-20; Upp 5:12 ff; 7:17; 15:3f; 21:5-8).

Varför då denna fest? Förklaringen ska sökas i historien. Första världskriget (1914-1918) vräkte omkull gamla kungahus i Europa och banade väg för ateistiska totalitära regimer i olika delar av världen. Men **Kristus** är och ska förbli kung över oss, över våra familjer och över våra samhällsinstitutioner. Det ville påven Pius XI markera 1925 genom att införa denna fest. Festen gav inspiration åt många. Den stärkte inte minst de tyska katolska ungdomsrörelsernas självkänsla under Hitlertiden, när staten krävde absolut makt över medborgarna och ville underkuva religionen. Så även i andra länder där statsmakten i kommunismens eller en diktatorisk liberalismens namn ville skada katolska kyrkan, som i Mexiko.

Denna dag strålar som ett ljus vid ingången till vintermörkret. Den är en ständig påminnelse om vår rätt som kristna till *samvets- och religionsfrihet*: ingen makt i världen står över Kristus. Ingen lagstiftning kan ändra på det eller får ställa sig i vägen för kyrkans uppdrag att dyrka Gud, hjälpa människor och sprida evangeliet.

Sedan 1970 firas festen på kyrkoårets sista söndag och läsningarna betonar **Kristi återkomst**. Därmed vidgas festdagens budskap och blir både kosmiskt och personligt: Kristus är kungen som till slut ska döma mänsklighetens och vars och ens historia. Detta är ett tema i *adventstiden* vars gryning vi nu anar – en vecka i förväg.

Kyrkoårets avslutning påminner oss om att vårt eget liv har ett slut som innebär räkenskap för alla våra prioriteringar, för allt vi gjort eller låtit bli att göra, sagt eller förtigit. Satsade vi verkligen på Kristus eller föredrog vi bekväma kompromisser med denna världs ”kungar”, deras tomma löften och illusoriska ideologier?

Jesus Kristus är densamme i går, i dag och i evighet (Hebr 13:8). *Han är vägen, sanningen och livet* (Joh 14:6). Hans ord är måttstocken – mot den ska vi mätas.

Dags, alltså, att se tillbaka. Vilken kurs tog mitt liv under det gångna kyrkoåret? Var Kristus verkligen min konung? Även i vardagens små frågor? Sökte jag

främst av allt hans vilja och hans rättfärdighet? (Jfr Matt 6:33) Skulle Kristus, min konung, beskriva mig som en av sina trogna vänner?

Första läsningen: **2 Sam 5:1-3** (*De smorde David till kung över Israel*)

Alla Gudsfolkets tolv stammar härstammade från patriarken Jakob, han som av Gud fick namnet Israel (1 Mos 32:29; 35:10). De är bröder. Men sammanhållningen mellan stammarna var bräcklig, det såg man redan under domartiden. David var redan kung över Juda (i Hebron), men nu enar han hela folket under sig. Efter Davids son Salomos död föll riket i två delar. Jesus lyckades inte som David samla judarna i sitt nya gudsfolk. De flesta avvisade honom. Hans eget projekt, kyrkan, splittrades av utbrytargrupper. *Men åt dem som tog emot honom gav han rätten att bli Guds barn* (Joh 1:12). Det är vi, om vi troget samlas kring honom – vår kung – i hans kyrka.

Andra läsningen: **Kol 1:12-20** (*Han har fört oss in i sin älskade sons rike*)

Paulus har facit i hand. Världens skapelse avsåg att leda fram till kyrkans skapelse. Jesus Messias, som är Gud av evighet (v. 17), försonade den fallna världen, ja hela det skapade universum med sig själv genom sin egen undergång. **Fred** (v. 20) råder nu, *i allt*.

Evangelium: **Luk 23:35-43** (*Jesus, tänk på mig när du kommer med ditt rike*)

Vilken förtvivlad scen, vilket brott från människors sida, vilket tålmod från Guds! **Kristus konungen, Guds Son**, tack vare vilken allt blev till (jfr Joh 1:3; Kol 1:16; Hebr 1:2), han som älskade oss trots att vi ännu var syndare (jfr Rom 5:8), han som för vår skull avstod från allt och antog en tjänares gestalt, lydig ända till döden (Fil 2:7-8), han som alla knän borde böjas för i himlen, på jorden och under jorden och alla tungor bekänna som Herre (Fil 2:10-11), han är nu upphängd inför världen som den värste brottsling, naglad till ett kors! Världen hyllade verkligen inte sin konung. Vissa stod bara och såg på. Andra hånade och gjorde narr av honom (v. 35-36).

Likväl är han den han är, konung över Guds rike, och just det bekänns av en enda person. Vi kallar mannen för rövare, dåtiden menade terrorist. Han vars lott skulle bli att lida med Guds Son vänder sig och ser Mästarens blodiga ansikte, rivet av törnena från det som var hans kungakrona. Rövaren klagar inte över sitt straff eller sina plågor, han ber inte om att slippa korset, han protesterar inte. Med sina sista krafter får han **bönen om frälsning** över sina läppar. Den inkluderar en **trosbekännelse** till Jesus som kung (han talar ju om att Jesus har ett ”rike”).

Den andre, onde rövaren däremot ville inte tro på Jesus som kung. ”Ditt messianska fredsrike, var är det? Varför ska vi förnedras så här?” hör vi honom väsa (jfr v. 39). Som många i dåtiden och i dag. Men du som uppriktigt ber *den gode rövarens bön*, du har din konungs blick riktad mot dig. Din tro har räddat dig. Han lovar dig Paradiset (v. 43).

MÅNDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 1:1-6, 8-20** (*Ingen kunde liknas vid Daniel, Hananja, Misael och Asarja*)

Kyrkoårets sista vecka öppnar profeten Daniels bok åt oss. Där märker vi den nästan desperata Messiaslängtan hos den hårt pressade och besvikna judenheten under de sista århundradena före Kristi ankomst. När texten skrivs klart har judarna sedan länge återuppbyggt det tempel som Babylons kung Nebukadnessar plundrade och förstörde (v. 2, ”Shinar” = Babylon, jfr 1 Mos 11:2). Men nya förtryckare (grekerna) gjorde livet svårt (läs 1 Mack kap. 1). De fromma kände att de levde i de sista tiderna. Allt de kunde hoppas på var en befrielse från himlen som kunde omkullkasta denna världs onda makter och rädda Guds folk. Hur lever man medan man väntar på det? Daniel och hans vänner från 500-talet f. Kr. ställs fram som förebilder. De var plikttrogna hovmän hos tempelskändaren och avgudadyrkaren Nebukadnessar, som senare vissa kristna i det hedniska romarriket (jfr Fil 4:22). De fyra höll fast vid sin Gud och hans bud (här: judiska matregler). Gud gav dem stor *yrkesskicklighet*, en av Guds andliga gåvor (Vish 7:16). Lär av Daniel! Du behöver inte bli hedning för att din omgivning är det. Gör ditt. Gud gör resten.

Evangelium: **Luk 21:1-4** (*Han såg en fattig änka lägga ner två kopparslantor*)

Alla människor känner sympati för denna änka, hela scenen har en allmänt mänsklig appell och den har också paralleller i rabbinska, grekiska, ja buddhistiska texter. Jesus älskar denna kvinna av en särskilt anledning: hon liknar honom själv. Tänk på vad Paulus skriver i 2 Kor 8:9: *Ni känner vår herre Jesu Kristi stora gåva: han, som var rik, blev fattig för er skull, för att ni skulle bli rika genom hans fattigdom*. Jesu människoblivande, och ännu mer hans död på korset, var Guds sätt att ge *mer än allt*, nämligen **sig själv**. Änkan märker nog inte att Jesus observerar henne och berättar om henne. För henne är det självklart att ge Gud en gåva i obemärkthet. Det gör henne så sympatisk. Det goda vi gör utan baktankar behagar Gud mest.

Ge din allmosa i det fördolda. Då skall din fader, som ser i det fördolda, belöna dig (Matt 6:4).

TISDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 2:31-45** (*Gud skall upprätta ett rike som aldrig skall förstöras*)

Gud gav redan på 500-talet f. Kr. den plikttrogne Daniel gåvan att förutse kommande imperiers uppgång och fall. Babylons kung såg sig som ”världens herre”. Han hade krossat Jerusalem och förstört Guds tempel. Nu häpnar han inför denne unge jude som visar honom vem som i verkligheten leder världens gång. *Josef i Egypten* kunde tyda faraos dröm (1 Mos kap. 41), men Daniel kan mer: han kan referera drömmen innan kungen berättat den! På 160-talet f. Kr., när judendomen som religion hotades av förintelse under det grekiska väldet, hämtade man tröst i Daniels förutsägelser: *guld* var babylonierna, *silvret* mederna och *kopparen* perserna. *Järnet* står för Alexander den stores grekiska världsvälde (fr.o.m. slutet av 300-talet), dess svaghet är *leran* och snabbt blir det *söndrat* (v.41) (efter Alexanders död delade hans generaler riket mellan sig). Liknelsens metaller motsvarar djuren i Dan kap. 7. Det messianska riket kommer! Kyrkan insåg att den sten som blev lösriven från berget, *utan att någon hand rörde vid den* (v. 34, 45) och som skulle krossa imperierna var **Frälsaren som skulle födas av en jungfru** (Jes 7:14; Matt 1:22-23), han som inte kom till världen *av någon mans vilja* (jfr Joh 1:13). Ja, Kristus kom, och kyrkan, hans imperium, verkar redan. Han ska återkomma för att *lägga allt under sig* (Fil 3:21).

Evangelium: **Luk 21:5-11** (*Det skall komma en tid då det inte lämnas sten på sten*)

Det tempel som Jesus och hans lärjungar betraktade var ett gigantiskt *nybygge*, som kung Herodes den store hade påbörjat år 19 f. Kr. Han pressade prästerskapet att riva den mindre, slitna byggnaden från 515 f. Kr. som hade rests av de judar som återvände från exilen i Babylon. Herodes ville imponera på världen (och han lyckades tydligen hos lärjungarna, v. 5, men vi får inte veta vilka av dem!) och skapa en plats som kunde överträffa antikens övriga lyxiga tempel. Under hela Jesu liv var området kring tempelhuset en enda väldig byggplats med tusentals arbetare. Det pågick ända fram tills början av 60-talet e. Kr. Några judar knöt messianska förhoppningar till projektet – drömmar som drunknade i blod vid Jerusalems förstörelse genom den romerska armén år 70 e. Kr. Vi katoliker är med rätta stolta över våra arkitektoniska mästerverk. Men håller din tro om de tas ifrån oss eller om de störtar i grus? Tänk på att en enda kristen själ är värd mer än Peterskyrkan i Rom. Vi kan utmärkt vara kristna utan

Michelangelo och Bernini! Allt kan hända. Oavsett vad som händer får vi aldrig *tappa besinningen* (v. 9).

Himmel och jord skall förgå, men mina ord skall aldrig förgå (Luk 21:33).

ONSDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 5:1-6, 13-14, 16-17, 23-28** (*En människohand visade sig och började skriva*)

Den berusade avgudadyrkaren Belshassars grova och hånfulla *helgerån* (dvs. profanerande av heliga föremål) var en utmaning av Israels Gud. Svaret kom prompt – precis som i gårdagens läsning är det ingen människohand som agerar utan Guds hand. **Världshistoriens Herre** låter babylonierna förstå att deras imperium ska gå under och avlösas av andra (det är grundtemat i Daniels bok, som vill trösta judiska läsare, jfr kap. 2, 4, 7, 8, 10-12). Den orädda och fullständigt omutlige Daniel säger sanningen rakt upp i det darrande majestätets ansikte – som så många av trons hjältar har vågat genom tiderna, *Natan* (2 Sam 12:7), *Elia* (1 Kung 21:20 f), *Johannes döparen* (Luk 3:19) eller *sankt Martin av Tours*, som vi firade nyligen (Mårtensafton). Dagens läsning var smärtsamt aktuell år 167 f. Kr. då den syrisk-grekiske tyrannen Antiochos IV Epifanes orenade templet i Jerusalem genom att provocerande ställa upp ett Zeusaltare där (1 Mack 1:54; ”förödelsens styggelse” eller ”den vanhelgande skändligheten” i Matt 24:15).

Evangelium: **Luk 21:12-19** (*Ni skall bli hatade av alla för mitt namns skull*)

De sista tidernas förföljelser som Jesus här förbereder oss på motsvarar vad Apostlagärningarna sedan berättar om den tidiga kyrkans liv. Petrus och Paulus och allt vad de fick lida är början till slutet för denna värld. Vi behöver inte vänta på att förföljelser ska uppkomma. En värre kristenförföljelse än den som pågår just i vår tid på många håll i världen är svår att hitta i historien. Det har uppskattats att i vår tid dödas i genomsnitt var femte minut en kristen för att han eller hon är kristen (*Christianity 2011: Martyrs and the Resurgence of Religion*, publicerad i *International Bulletin of Missionary Research*). Kristendomen är den i särklass mest förföljda religionen i världen. I vår kultur går det lugnare till – men även kafferummet där kollegerna tystnar när den troende kommer in, anställningssamtalet som misslyckas för att kyrkan kommer på tal, förlöjligandet av kristen tro på skolgården eller i medierna är också en mildare form av förföljelse. Den som tillhör Kristus kan få märka sitt utanförskap. Men att vara utanför på grund av Kristus är att vara nära honom. Det gäller *att hålla ut* (v.19).

Gläd er på den dagen och dansa av fröjd, ty er lön blir stor i himlen (Luk 6:23).

TORSDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 6:11-27** (*Gud sände sin ängel och stängde lejonens gap*)

Gud ser till att även hedningar prisar hans namn (v. 26-27; jfr Ps 117; Mal 1:11). Kung Dareios (Darius) är inte som sina föregångare. Han vördar och vill rädda sin dyrbara tjänare Daniel. Men dumt och övermodigt var hans beslut att dyrkas som en gud. Det orsakade Daniels fall. Men kungen är själv fångad i en fälla. *Hans ”lejon”* är de listiga hovmännen vilkas svartsjuka mot Daniel drog honom in i deras nät. Gud räddar både Daniel och hans chef. Författaren ger oss en happy end som inte måste tolkas strikt historiskt: pjäsens bovar hamnar i odjurens gap. Vi, publiken, jublar. Att människens hustrur och barn slukas i fallet (v.24) betyder att *ondskan inte har en framtid* (man kan vara trygg: ingen kan återkomma och hämnas). *De gräver en grop och gör den djup, men faller i egen fälla* (Ps 7:16). Vi påminns om jungfru Marias ord: *Gud störtar härskare från deras troner, och han upphöjer de ringa* (Luk 1:52). Texten ställer också läsaren mot väggen: Vilka intriger skapar vi? Har vi glömt domens dag?

Evangelium: **Luk 21:20-28** (*Jerusalem skall trampas ner av hedningar, tills deras tid är förbi*)

De kosmiska tecknen i de sista verserna i denna läsning (v. 25-28) visar att man inte bara kan tolka Jesu ord rakt av som en förutsägelse av Jerusalems och templets förstörelse år 70 e. Kr. efter det judiska upproret mot Rom. Den händelsen kan på sin höjd ses som en illustration av vad som ska drabba hedningarna (v. 25), dvs. alla folk på jorden, i den sista tiden, dvs. när Kristi återkomst är nära. Himmel och hav skakas. Elementen, ja allt blir annorlunda och oförutsägbart. Antiken var genomsyrad av vidskepelse, där tydandet av naturfenomen, t. ex. planeternas gång, ingav människor en känsla av trygghet. Den kristne behöver inga sådana falska säkerheter som människor byggt upp som skydd mot framtiden. Våra moderna säkerheter säkrar oss inte heller. Datorservrar slocknar. Ingen kommer att ha nytta av guld på banken, sociala nätverk eller bra kolesterolvärden. Då kommer det enda, *den ende* som var värd att bygga på, **Människosonen** (Dan 7:13 f), att träda fram. När allt går under är bara han kvar, en lycka för dem som satsade allt på honom, och fick lida för det, men en fasa för dem som föraktade hans kärlek och byggde på livslögner.

Jesus, tänk på mig när du kommer med ditt rike (Luk 23:42).

FREDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 7:2-14** (*Jag såg en som liknade en människoson komma med himlens skyar*)

Här börjar andra delen av Daniels bok (kap. 7-12). Vi förs snabbt framåt i historien. Förtryckande riken – symboliserade av djur – ska uppstå och gå under (i bokens optik står djuren för de babyloniska, mediska, persiska och grekiska riken som efter varandra förtryckte judarna under århundradena före Kristus, men vi är fria att se dem som relevanta bilder även i vår tid). En senare redaktör verkar ha fört pennan och låtit bokens ord syfta på sin egen tid. Han levde åren kring år 168 f. Kr. då kungen Antiochos IV Epifanes grekiska välde ville utrota all judisk religion (läs 1 Mack kap. 1). Just det väldet är profetians ”fjärde djur” (v. 7). Vi får kodad politisk satir: det komiskt skrytsamma ”lilla hornet” som talar ”stora ord” (mot Israels Gud) (v. 8) är den uppblåste Antiochos (jfr även Dan 8:9; 11:21 ff). Textens ärende är dock långt större, ja universellt: Gud själv (den uråldrige i v. 9 f) och hans änglar sammanträder. Daniel skådade Messias ankomst i fjärran, **Människosonen** (jfr Mark 14:61-62; Matt 25:31 f; Upp 1:7). Jesus kom till sist. Må han återkomma!

Evangelium: **Luk 21:29-33** (*När ni ser detta hända, vet ni att Guds rike är nära*)

Sommaren är nära. Dessa vackra och hoppfulla ord av Jesus i v. 30 känns milt sagt inaktuella nu när vi bunkrar därhemma för vintern. Även i läsningens sammanhang är de förvånande. Där talas om de yttersta tiderna, världens undergång och domen. Vi hörde i går att det ska bli en skrämmande och omskakande tid för hela världen – hur kan Jesus då tala så poetiskt om knoppar som brister och om *fikonträd* (fikon är en delikatess, Bibeln förknippar denna frukt med det utlovade landets fruktbarhet, 5 Mos 8:8)? När *storm* drog över landet då brukade fikonträdets frukter falla av (denna bild används om stjärnorna som faller från himlen i de sista tiderna i Upp 6:13) – är det dit han vill? Som bilden står här är den positiv. Jesus gläder sig som man gör när man upptäcker en blomstrande ros i snön. Han fokuserar på **Guds frälsande hand mitt i prövningarna**, ungefär som när en konstnär framställer ett krucifix som det grönskande *Livsträdet* i paradiset mitt (1 Mos 2:9).

Förslag till fredagsoffer: Den som prövas hårt just nu kan jag göra något extra för?
--

LÖRDAGEN 30 november

30 november

APOSTELN ANDREAS, fest

Den helige fiskaren och aposteln ANDREAS, lärjunge till Johannes döparen, var den ene av de två första som Jesus kallade till lärjungar. Andreas förde sedan sin bror Simon Petrus till Jesus (Joh 1:35-51). Därmed är han förebild för alla som har syskon, han var redan ”människofiskare” (Matt 4:19) i sin egen familj. Om hans öde berättades i fornkyrkan att han missionerade bland skyterna vid Svarta havet och sedan i Grekland, där han mötte döden för sin tro. Han sägs ha korsfästs på ett X-format kors (Andreaskorset). Dagens fest är namnsdag för väldigt många: alla som heter Andreas, Andrew, Andrea, André – eller Anders, som vår biskop.

Dagens evangelium (Matt 4:18-22) låter bröderna Simon Petrus och Andreas bli kallade av Jesus samtidigt och på en gång. I själva verket kan det ha varit en längre process (vilket Johannescitatet ovanför tyder på). Jesu ord om ”människofiskare” ska kanske ses som ett kvickt, kreativt infall. I sig är bilden komisk, ett smakprov på den glada, optimistiska stämningen som rådde den allra första tiden i Galileen. Läsningen ur Romarbrevet (10:9-18) betonar **kyrkans behov av kommunikation** (tron bygger på förkunnelsen, v. 17) och därmed behovet av auktoriserade förkunnare, d.v.s. ett apostlaämbete (jfr ordet ”utsänd” i v. 15). Men vi är alla varandras apostlar. Tron är något vi måste tala med varandra om, inte bara definitioner i böcker i bokhyllan, ett fall för experter.

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, vi tillber ditt höga majestät och ber att du lyssnar till den helige aposteln Andreas bön för oss i dag såväl som då, när han var den äldsta kyrkans lärare och herde.

Särskilda läsningar denna dag: Rom 10:9-18 och Matt 4:18-22